

AGDER
LAGMANNSRETT

Kristiansand

Tønsberg

Arendal

Skien

Årsmelding

2014

Årsmelding 2014

Agder lagmannsrett ønsker med denne årsmeldingen å gi en kort presentasjon av arbeidet i domstolen i 2014. I tråd med tidligere årsmeldinger har vi lagt vekt på å informere på en oversiktlig og kortfattet måte. Målgruppen er ikke først og fremst andre domstoler og de profesjonelle aktørene, men de som på forhånd ikke har inngående kjennskap til domstolens arbeid. Tanken er at meddommere, lagrette-medlemmer, parter, vitner og andre som kommer i kontakt med domstolen, skoleklasser etc, gjennom denne trykksaken skal bli bedre kjent med Agder lagmannsrett og våre oppgaver. Vi viser for øvrig til våre internettsider på www.domstol.no/agder

Agder lagmannsrett er ankeinstansen for Agder lagdømme, og er den tredje største av de seks lagmannsrettene i Norge. Lagdømmet dekker de tre lagsoknene Vestfold, Telemark, og Aust-Agder og Vest-Agder. Agder lagmannsrett er ankeinstans

Hotell Dalen Telemark.

for de ti tingrettene i lagdømmet, og for visse avgjørelser i de seks jordskifterettene i distriktet og i Agder jordskifteoverrett.

Lagmannsretten har kontorlokalene sine i Skien, og alle ansatte har sin faste arbeidsplass i tinghuset der. De fleste ankeforhandlingene blir holdt i retts-salene til lagmannsretten i tinghusene i Tønsberg, Skien, Arendal og Kristiansand.

Organisasjon, HMS, lokaler, utstyr og økonomi

Organisasjon - bemanning

Agder lagmannsrett har pr 31.12.2014, tildelt 37 årsverk: Førstelagmann, lagmann, 21 lagdommer-embeter, 1 administrasjonssjef og 13 saksbehandlerstillinger, til sammen 37 ansatte.

Domstolen ledes av en ledergruppe bestående av førstelagmann, lagmann og administrasjonssjef.

I 2014 hadde domstolen følgende ansatte:
Førstelagmann Dag Bugge Nordén
Lagmann Reidun Wallevik

Lagdommere:

Hanne Helle Arnesen, Anders Bahr, Ivar Danielsen (pensjonert 30.11.2014), Odd Douzette (tiltrådt 01.09.2014), Anne-Kristine Hagli, Asbjørn Nes Hansen, Jan Helliesen, Erland Henriksen, Erik N. Holth, Tone Kleven, Karl-Einar Knudsen, Guro Vale Kvavik, Øistein Langbakk, Torgeir Lilleland (pensjonert 30.06.2014), Marianne Linnestad, Arne Lyng (tiltrådt 01.04.2014), Helge Nilsen, Jan Morten Olsen, Nils Ole Simonsen, Espen Ødegaard, Paal Christian Aartun

Konstituert lagdommer: Kristin Barth-Larsen fra 06.10. 2014.

Administrasjonssjef:

Administrasjonssjef Geir Johansen

Saksbehandlere:

Eva B. Christensen, Agathe Duun Grande, Liv Berit Hanssen, Liv B. Kempen, Anne Lene Grini Kvam, Bente Nerli Myhra, Ellen K. Siljan Nyhus, Kristin Villanger, Ingeborg Slaathaug, Siv A. Strømodden, Lisbeth Røra Stulen, Kristin Unneberg Tangvald, Heidi Viken

Vikar:

Bente M. Ingebretsen

Rettsbetjenter:

Tinghuset i Skien: Kjell Øksholt, Arne Kleiv

Tinghuset i Tønsberg: Vigdis Ugland Nasset,
Tor Inderaak

Tinghuset i Arendal: Steinar Johnsen,
Tore Bjørn Torbjørnsen

Tinghuset i Kristiansand: Per Arnfinn Pedersen,
Tom Gabrielsen/Nandrup Einar Abrahamsen

Lagmannsretten har i tillegg benyttet 16 ekstraordinære lagdommere i 2014. Ekstraordinære dommere er pensjonerte jurister, fortrinnsvis dommere, som kan tilkalles til den enkelte sak.

Ekstraordinære lagdommere i 2014 har vært:
Lagdommer Åse Berg, lagdommer Ivar Danielsen,
lagdommer Rune Jensen, lagdommer Torgeir

Lilleland, tingrettsdommer Gunnar S. Andreassen, tingrettsdommer Sverre Jansen, førstelagmann Nils Erik Lie, tingrettsdommer Finn Lynghjem, tingrettsdommer Ivar A. Oftedahl, sorenskriver Øyvind Smukkestad, sorenskriver Jens Kristian Elstad, sorenskriver Gunnar Lind, sorenskriver Tor Gjone, tingrettsdommer Nils Henrik Johansen, sorenskriver Harald Jølle, tingrettsdommer Arve Lien.

Vitnestøtte

Norges Røde Kors og Domstoladministrasjonen har inngått en rammeavtale om etablering av vitnestøtteordning ved domstolene. En vitnestøtte er en frivillig person som bistår personer som skal vitne i en rettssak. Vitnestøtten yter først og fremst medmenneskelig støtte, sørger dernest for å gi praktisk informasjon og veiledning til vitnene, både før og umiddelbart etter rettsmøtet, og kanskje også under rettsmøtet enkelte ganger.

To medarbeidere har slutta i 2014:

Torgeir Lilleland

Torgeir Lilleland er fødd 21. oktober 1945, og vart første gong utnemnd som lagdommar i Agder den 16. januar 1984. Han hadde då arbeidd ein del år i Skien kommune og hos Fylkesmannen i Telemark, samt nokre år som advokat i privat praksis. I 1998 gjekk han attende til advokatverksemda, før han igjen vart utnemnd til lagdommar i Agder i 2003.

I lagmannsretten er det ei ordning som inneber at dommarar, unntaksvis også andre juristar, som går av med pensjon, kan lata seg konstituera for inntil to år om gongen som såkalla ekstraordinær lagdommar inntil dei fyller 73 år. Torgeir har sagt seg villig til å lata seg konstituera som ekstraordinær lagdommar, i første omgang fram til 30. juni 2016.

Ivar Danielsen

Ivar Danielsen er fødd 27. juli 1947, og vart utnemnd som lagdommar i Agder den 6. februar 1998. Han tok til i stillinga 3. august same år. Ivar hadde då mange år som privatpraktiserande advokat bak seg, og hadde også m.a. arbeidd nokre år som politijurist.

Ivar har hatt mange verv på ulike område, mellom anna innan bankverksemd. Han har også vore mangeårig leiar av disiplinærnemnda for advokatar, samt nestleiar i likestillings- og diskrimineringsnemnda.

Som Torgeir, har også Ivar late seg utnemna som ekstraordinær lagdommar, førebels fram til 30. november 2016.

HMS - Sikkerhet

Det er gjennomført vernerunde i domstolen, og sikkerhetsarbeidet følges opp overfor nyansatte.

Domstolen har hatt "Sikkerhetsdag" sammen med tingretten og politiet. Det var en svært nyttig dag med innlagt øvelse. Fokuset på sikkerhet denne dagen medførte nyttige endringer i sikkerhetsopplegget i tinghuset.

Domstolen har også hatt sin årlige HMS-dag på Skagerak Arena. Dagen var viet forebyggende helsearbeid.

Kompetanse

Domstolen benytter flere av opplæringstiltakene som arrangeres av Domstoladministrasjonen. I tillegg arrangeres flere temadager og møter lokalt.

Interesserte deltakere på sommerseminaret på Dalen.

Sommerseminaret vårt i år ble holdt på Dalen hotell. Tema for de to dagene var "Kultur og språk – hva gir mening på norsk". Det ble to interessante dager der vi igjen ble minnet om betydningen kvaliteten på tolking har for effektiv og korrekt kommunikasjon med fremmedspråklige og fremmedkulturelle i retten.

Lokaler

Domstolen har to rettssaler i hver av byene Kristiansand, Tønsberg og Skien, og en sal i Arendal. Salene er i tinghusene i byene.

Venteareal i Tønsberg.

Det gamle røykerommet i Skien, har blitt pusset opp, og skal nå benyttes til fornærmede/tiltalte som ved behov kan følge deler av saken fra dette rommet ved hjelp av lyd og bildeoverføring fra salen. Oppussingen har skjedd i samarbeid med tingretten.

Utstyr

Alle tinghusene har informasjonstavler som viser hvilke saker som behandles til enhver tid, samt i hvilken rettssal. Disse oppdateres automatisk fra domstolens sakssystem. I tillegg vises praktisk informasjon på egne skjermer i flere av tinghusene.

Det er i år installert tolkeboks og oppgradert lyd-anleggene i lagrettesalene i Tønsberg og Kristiansand.

Sal 2 i Skien har fått nytt lydanlegg.

Tolkeboks, Tønsberg.

Økonomi

Domstolen fikk tildelt til sammen ca 41,8 millioner kroner til drift i 2014. Av den samlede bevilgningen ble ca 34,4 millioner kroner brukt til lønn til fast ansatte, vikarer, ekstraordinære og tilkalte dommere og rettsbetjenter, samt arbeidsgiveravgift, og ca. 1,5 millioner til leie av lokaler. Disse faste utgiftene utgjør ca 85,9 % av den samlede bevilgningen.

En annen vesentlig utgift er reiseutgifter som i 2014 utgjorde ca. kr 2,6 millioner.

I tillegg til utgifter i forbindelse med driften av domstolen, foretas utbetalinger direkte knyttet til den enkelte straffesaken. Utbetalingene dekker godtgjørelse og reiseutgifter til oppnevnte forsvarere, bistandsadvokater, sakkyndige, meddommere, tolker og vitner. Videre foretas det utbetalinger i forbindelse med fri rettshjelp i sivile saker og saksomkostninger som staten har blitt idømt. Til sammen utgjør disse utbetalingene ca 24,2 millioner kroner i 2014.

Saksavvikling og statistikk

Tilgang og avvikling av saker

Inngangen på sivile ankesaker har hatt ein sterk auke dei seinare åra, med 258 innkomne saker i 2014, 255 saker i 2013, og 259 saker i 2012, som er det høgaste talet sidan 1998. Innkomne barnevernsaker på 46 er rekordnotering. Saksbehandlingstida for sivile saker har hatt ein markant nedgang, frå 174 dagar i 2013 til 158 dagar i 2014, og er såleis godt innanfor målsetjinga på 180 dagar.

Inngangen på straffesaker syner ein nedgang i 2014 som den gjorde i 2013, og porteføljen er noko redusert. Rettstimetalet har også hatt ein sterk nedgang frå i fjor, som rett nok var noko høgt samanlikna med åra før. Den gjennomsnittlege saksbehandlingstida er tilfredsstillande, og ligg på omtrent same nivå som året før.

Det er også i år ein høg inngang på ankar over vedtak og orskurdar i straffesaker, spesielt fengslingssaker, men likevel ikkje fullt så mange som i 2013. Det kan elles for denne sakstypen visast til at frå ein topp på 729 saker i 2002, fall inngangen på saker kvart år til 438 saker i 2011, for deretter å stiga til 505 saker i 2012, 643 saker i 2013, og 606 i 2014.

Straffesaker

Det kom i 2014 inn 509 ankar over dommar i straffesaker til ankeprøving etter straffeprosesslova § 321, noko som er nedgang frå året før der talet var 565. Om lag halvparten av ankane gjeld bevisvurderinga under skuldspørsmålet (fullstendig anke), medan halvparten er avgrensa til å gjelda straffutmålinga, saksbehandlinga eller lovbruken i tingretten.

Av dei innkomne straffesakene skal anke i ei sak med strafferamme over 6 år utan vidare visast til ankeforhandling, medan ankar i andre saker kan verta nekta fremja når det er klart at anken ikkje vil føra fram. I 2014 vart 40 % av ankane i straffesaker viste til ankeforhandling mot 37 % i 2013.

54 % av ankane vart nekta fremja, medan 6 % vart avgjort på annan måte under ankeprøvinga. Dette omfattar både saker som vert avviste av formelle grunnar og saker der lagmannsretten finn det klart at tingrettens dom bør opphevast eller at den bør

endrast til gunst for den sikta. Tilvisingsprosenten ligg på normalnivå, også i høve til dei andre lagmannsrettane.

Det er vist i alt 207 saker til ankeforhandling i 2014 mot 212 i 2013. Det er avvikla 238 saker mot 219 i 2013.

Av dei enkelte sakstypene er det med tala for 2013 i parentes, avvikla 51 (40) lagrettesaker, 78 (72) bevisankar med meddomsrett, 33 (28) avgrensa ankar med meddomsrett og 76 (78) fagdommarsaker.

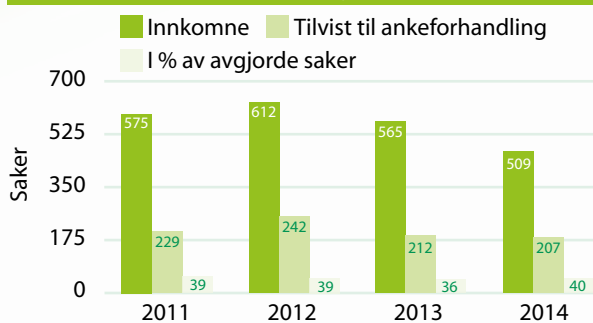
Sjølv om variasjonane i inngangen på dei ulike sakstypene ikkje er så store, går det likevel fram at fagdommarsakene over dei siste åra har hatt ein merkbar nedgang, medan bevisankar med meddomsrett og lagrettesaker synest å stabilisera seg på eit høgare nivå enn tidlegare.

Gjennomsnittleg saksbehandlingstid for avgrensa ankar i fagdommar saker er 111 dagar, og 124 dagar for avgrensa ankar med meddomsrett. Gjennomsnittleg sakbehandlingstid for lagrettesaker er 122 dagar. Saksbehandlingstida for bevisankar med meddomsrett er 157.

I 2014 var det behandla 606 ankar over vedtak og orskurdar i straffesaker, det som tidlegare vart kalla kjærsmål. Tilsvarande tall var 643 i 2013 og 505 i 2012. Ca 60 % av sakene gjeld varetektsfengslingar. Andre vanlege sakstypar er mellombels beslag av førarkort og besøks/kontaktforbod. Desse sakene er prioriterte og vert behandla skriftleg etter kvart som dei kjem inn med ei gjennomsnittlig behandlingstid på fire dagar (1–2 dagar i fengslingssaker).

Lagrettesaker er saker der tiltalte har anka tingrettens dom for så vidt gjeld bevisvurderinga under skuldspørsmålet, og der strafferamma er fengsel i meir enn seks år. Desse ankane kan ikkje *ankeprøvast*, noko som inneber at den tiltalte har *krav* på ny behandling, og med lagrette. Lagretten på 10 (fem kvinner og fem menn) avgjer skuldspørsmålet, og ved fellande svar deltek lagrettens ordførar saman med tre andre medlemmer av lagretten (etter loddtrekking) saman med dei tre juridiske dommarane i behandlinga av straffutmålinga.

Straffesaker - ankeprøving

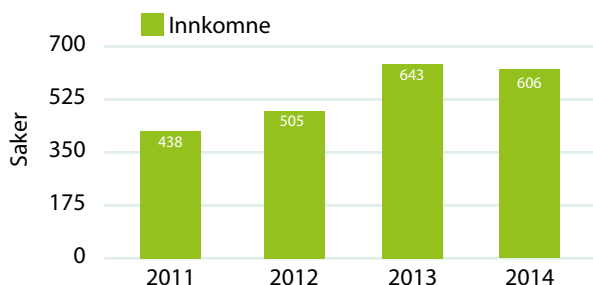
Meddomsrett, bevisanke er saker der tiltalte har anka tingrettens dom for så vidt gjeld bevisvurderinga under skuldspørsmålet, men der strafferamma er fengsel inntil seks år. Her har ikkje tiltalte krav på ny behandling. Dette inneber at tre lagdommarar føreteik ei *prøving av anken* på bakgrunn av skriftleg behandling. Dersom dei tre dommarane finn det klart at anken ikkje vil føra fram, vert den nekta fremja til behandling. Vert anken vist til ankeforhandling, vert rett sett med tre juridiske dommarar og fire meddommarar.

Straffesaker til ankeforhandling

Meddomsrett, avgrensa anke er saker der tiltalte har anka tingrettens dom for så vidt gjeld straffutmålinga (eller saksbehandlinga/lovbruken) og der strafferamma er fengsel i meir enn seks år. Også her har tiltalte krav på ankebehandling, jf. ovanfor. Ved ankeforhandlinga deltek tre juridiske dommarar og fire meddommarar.

Straffesaker - anke over vedtak og orskurdar

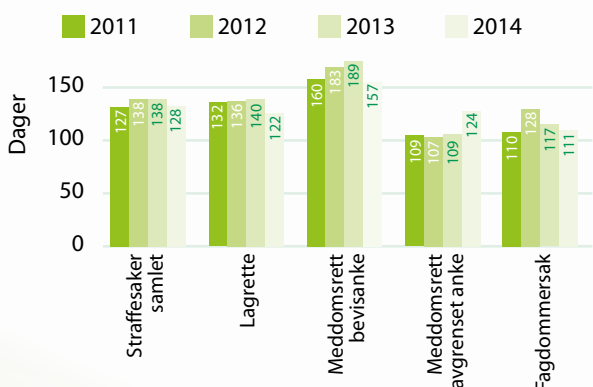

Fagdommarsaker Fagdommarsaker er saker der tiltalte har anka tingrettens dom for så vidt gjeld straffutmålinga (eller saksbehandlinga/lovbruken), og der strafferamma er under seks år. I desse sakene vert det føreteike ei ankeprøving som vist til for *meddomsrett, bevisanke*. Vert anken vist til ankeforhandling, deltek tre juridiske dommarar.

Sivile saker

Det er komne inn i alt 258 ankar over dommar i sivile saker i 2014, som er ei sak færre enn rekordåret i 2012. Det er avvikla 275 saker med ei gjennomsnittleg saksbehandlingstid på 158 dagar som ligg godt innanfor målet på 6 månaders behandlingstid.

Saksavviklingstid i dagar, ankar over dommar

I 2014 kom det også inn 203 ankar over vedtak og orskurdar i sivile saker, (tidligere kjæremål) som vidarefører ein svak auke etter at inngangen steig sterkt til 198 i 2009, mot 146 året før. Eksempel på slike saker er klage over saksbehandlinga i tingretten, mellombels avgjerder i saker etter barnelova og ulike spørsmål om tvangsfullføring, gjeldsordning og konkurs. Desse sakene vert som regel behandla skriftleg. Det vart avvikla 211 saker. Saksbehandlingstida er uendra på i overkant av éin månad.

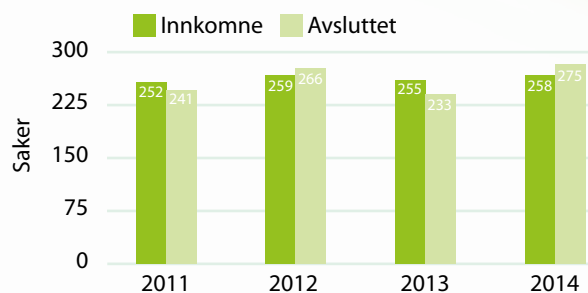
I tillegg til ankesakene behandlar lagmannsretten *overskjøn*, som er rettsmiddel mot skjøn i tingrettene og jordskifterettene. Skjøn kan gjelda forskjellige typar saksforhold; men i dei fleste tilfella gjeld det verdsetting av fast eigedom, som utmåling av erstatning ved ekspropriasjon, innløyning av feste-tomter eller odelsløyning av landbrukseigedommar. Lagmannsretten tok i mot 10 og behandla 9 over-skjøn i 2014, inngangen var attende på tidlegare nivå etter noko høgare inngang (15) i 2013.

Saker om overprøving av avgjerder i Trygderetten vert behandla av lagmannsretten som første instans. Sjølv om Trygderetten er eit forvaltningsorgan, ikkje ein domstol, går desse sakene direkte til lagmannsretten utanom tingretten. Dei fleste sakene gjeld krav på uføretrygd. I 2014 tok lagmannsretten i mot 15 saker og avgjorde 14 saker med ei gjennomsnittleg behandlingstid på i underkant av 7 månader.

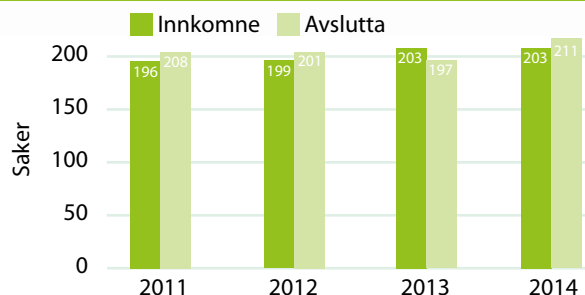
Lagmannsretten

Lagmannsretten har også i 2014 hatt færre dommar-årsverk enn til dømes ressursfordelingsmodellen skulle tilseia, og det er berre ved ekstraordinær innsats at det kan visast til såpass gode resultat både når det saksavvikling og saksbehandlingstid.

Sivile saker - sivile ankesaker

Anke over vedtak og orskurdar

Saksavviklingstid i dagar, ankar over dommar

Reform av strafferetten i 2015

Det bør interessere en betydelig del av lagmannsrettens kundekrets at vi høsten 2015 kan forvente å få en helt ny straffelov.

Vår gjeldende straffelov er fra 1902. Den har holdt seg godt, alderen tatt i betraktning. En rekke endringer i årenes løp har sørget for at loven fortsatt gjør nytten og er et godt arbeidsredskap for oss som praktiserer den daglig.

Loven har likevel lenge vært moden for avløsning. Mange av paragrafene er i originaltapningen i en språkdrakt som ikke er like lettfattelig i dag som den muligens var i 1902. Et eksempel er definisjonen av straffbart forsøk i § 49:

“Strafbart Forsøg foreligger, naar en Forbrydelse ei er fuldbyrdet, men der er foretaget Handling, hvorved dens Udførelse tilsigtedes paabegyndt.”

Viktigere er de grunnleggende rettspolitiske overveielser: Hvilke handlinger bør være straffbare, og hvor strengt bør det straffes? Forholdet mellom straffenivået for ulike kategorier av lovbrudd er konkrete uttrykk for samfunnets verdisyn og verdsettelse av ulike rettsgoder.

Arbeidet med en ny straffelov startet allerede i 1980 med oppnevningen av Straffelovkommisjonen. Veien har vist seg å bli lang. Første etappe var å utarbeide nye alminnelige bestemmelser. Det arbeidet munnet

i delreformen som ble vedtatt som lov 20. mai 2005 nr. 28. Her finner man regler blant annet om vilkår for straff og om reaksjonssystemet som er felles for alle straffbare handlinger.

Neste etappe var å utarbeide nærmere regler om de enkelte lovbrudd. Det er straffelovens spesielle del. Den ble vedtatt 19. juni 2009 og innlemmet i loven fra 2005.

At den nye straffeloven ved utgangen av 2014 fremdeles ikke er trådt i kraft, skyldes i hovedsak at det har vist seg å ta lengre tid og å være mer ressurskrevende enn forventet å få gjennomført nødvendige tilpassninger av politiets datasystemer. Ikrafttreddelsen har derfor stadig blitt utskutt. Året 2021 er det pessimistiske anslaget som har vært nevnt. I første halvår 2014 besluttet imidlertid Justis- og beredskapsdepartementet å fremskynde arbeidet med iverksettelsen vesentlig, og siktemålet er nå at loven skal tre i kraft 1. september 2015.

Den nye loven bygger på det hovedsynspunkt at personlige integritetskrenkelser skal straffes strengere. Spesielt straffene for grovere vold, vold i nære relasjoner og alvorlige seksuallovbrudd som voldtekt og overgrep mot barn, skjerpes betydelig. Denne delen av reformen er imidlertid foregrepet ved endringer i dagens lov som ble vedtatt i 2010.

Et kontroversielt forslag fra et flertall i Straffelovkommisjonen var å legalisere bruk, erverv og besittelse av narkotika til eget bruk. Det vant ikke gjengang. Heller ikke kommisjonens forslag om vesentlig lavere strafferammer og straffutmåling ved narkotikalovbrudd fikk lovgiverens tilslutning. I rettspraksis har det imidlertid i de senere år funnet sted en viss nedjustering av straffene for mindre alvorlige narkotikalovbrudd og for befatning med cannabisstoffer.

Det må kalles god timing at forbudet mot blasfemi blir opphevet i 2015. Blasfemi er iallfall på papiret fremdeles straffbart i henhold til straffeloven § 142 første ledd som lyder:

“Den som i ord eller handling offentlig forhåner eller på en krenkende eller sårende måte viser ringeakt for nogen trosbekjennelse hvis utøvelse her i riket er tillatt eller noget lovlig her bestående religionssamfunds tros- lærdommer eller gudsdyrkelse, eller som medvirker hertil, straffes med bøter eller med hefte eller fengsel inntil 6 måneder.”

Forbudet er problematisk i forhold til ytringsfriheten og blir for tiden ikke håndhevet. Det må likevel noteres som en kuriositet at Agder lagmannsrett i 2014 faktisk hadde til behandling en sak hvor politiet hadde siktet en mann etter straffeloven § 142. Han hadde plassert et avkappet grisehode utenfor et muslimsk trossamfunn. Statsadvokaten fant imidlertid en mer prosaisk paragraf. Avgjørelsen er publisert på Lovdata (LA-2014-85827).

Det synes nå i lys av nye erfaringer å være alminnelig enighet om at forbudet mot blasfemi er uforenlig med vernet for ytringsfriheten i Grunnloven § 100. Enigheten er imidlertid ikke av nyere dato enn at Bondevik II-regjeringen i St.meld. nr. 26 (2003–2004) gikk imot forslaget fra Ytringsfrihetskommisjonen om å oppheve forbudet.

Det betyr likevel ikke at ytringsfriheten er absolutt. Et vern mot hatefulle ytringer i § 185 viderefører og utvider en regel i § 135a i dagens lov. Bestemmelsen har fått denne ordlyden:

“Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig setter frem en diskriminerende eller hateful full ytring. Som ytring regnes også bruk av symboler. Den som i andres nærvær forsettlig eller grovt uaktsomt fremsetter en slik ytring overfor en som rammes av denne, jf. annet ledd, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

Med diskriminerende eller hateful full ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,*
- b) religion eller livssyn,*
- c) homofile orientering, eller*
- d) nedsatte funksjonsevne.”*

I henhold til lovmotivene vil bestemmelsen “etter omstendighetene” kunne ramme flere tilfeller av blasfemiske ytringer, se Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) side 343. Også håndhevelsen av dette straffebudet vil imidlertid komme til å by på utfordringer i forhold til ytringsfriheten, og bestemmelsen vil som § 135a i dagens lov bli tolket innskrenkende slik at bare grove krenkelser vil være i faresonen.